

THẦN-CHUNG

Chủ-nhiệm: DIỆP-VĂN-KY

Tòa báo: Góc đường Filippini và Espagne GIẤY THÁP NÓI: 324

Chủ-bút: NGUYỄN-VĂN-BÁ

Nếu như nay một người vô-cô mà bị án, thì biết đầu tư tương lai không có làm kẻ vô-cô mà ở tù.

10349

TÒA TIÊU-HÌNH XỬ VỤ HỌC-SANH VÀ LÍNH XUNG ĐỘT NHAU TẠI BẾN TÀU SAIGON

Thứ năm tới thì tuyên án
Bản thị-sự tò ý ôn-hòa. Tòa án giữ thái-độ điềm-tĩnh, Trạng-sư cái lè rất hùng-hôn.

Sáng thứ ba, hôm qua, nhằm ngày 15 Janvier, mới 7 giờ, người ta đã chen nhau trước cửa tòa án Saigon.

Xem báo, họ biết rằng bữa nay là ngày tòa xử vụ xung-đột học sanh với lính ở bến tàu Athos II.

Ngoài những người đi coi thì là lính cảnh-sat. Họh nhiều hơn mọi phiên tòa ngày thường, song sự ch. gac kẻ cũng không lấy chi làm nghiêm nhất cho lắm.

Đang 8 giờ thì cửa tòa rộng mở, trạng-sư và mấy người học-sanh bị cao bước vào. Cả thảy là nam giới: Gia, Lóc, Liều, Mạnh, Dương (người này là anh ruột ông Liều; bữa đó như thường lên tàu để đón em mà cũng liệ liên can).

Chỉ trong nháy mắt thì công chu-g keo nhau vào, kẻ đứng, người ngồi, một phòng chốt-nục. Ấy là chưa kể đến những người không vào được, vì tới trễ, phải đứng ở trước cửa tòa và ở ngoài sân tòa.

Trông lên đồng-hồ đã 8 giờ mười. Làm giờ mười tám..... hai mươi..... quan tòa cũng chưa ra. Mấy ông trạng-sư qua qua lại lại, ra dáng đợi chờ: các phòng-viên các báo tây nam loan loan hân hào, nói chuyện một cách hoạt-bác.

Tám giờ hăm lăm, tám giờ rưỡi. Quan chánh tòa Boyer và quan biện-ly Lafrique ở trong bước ra, trưởng tòa là mấy tiếng lớn: « Phiên tòa đã mở ».

Thoạt trên loa kêu tên hết thảy bị-cáo và mấy người chứng tá các ông ấy: Perroche, Bouten, Legrand, Roeca, Turcot.

Trạng-sư Beziat cái cho hai ông Liều và Dương, trạng-sư Zévaco cái cho ông Mạnh, trạng-sư Lacouture cái cho ông Lóc, trạng-sư Gallet cái cho ông Gia.

Quan tòa—chắc rằng mấy anh đây ai cũng hiểu và nói tiếng Pháp rành rết thấy, không cần gì thông-ngôn nhỉ?

Phải, ai cũng biết mấy người bị-cáo đây đều là những tay thạo tiếng Pháp, không cần phải thông ngôn. Trong vụ án này có điều đó làm cho là tai công-chúng không phải khổ về những câu dịch bày như mọi ngày thường.

Sau khi đã hỏi những câu hỏi chiểu lệ, về ngày sanh tháng đẻ, quê quán và nghề-nghiệp của mấy người bị cáo, tòa bắt đầu hỏi ông Phạm văn Gia, luật khoa cũ-nhơn.

Quan tòa. — Trong khi ở bên Pháp về đây, đối với nhiều người hành khách dười tàu, anh đã tỏ ra một cái thái-độ bất nhã lắm, và anh đã đem những câu chuyện tục-tiêu mà nói đại ở trước mặt nhiều bà đầm phái chăng?

Ông Gia nhận rằng khi mấy anh em ở bên về đây, dưới làn ông quả đã có gây gổ với mấy người hành khách, song sự đó không phải tự nơi ông muốn trước.

Ông bèn thông thảng kể lại đầu đuôi chuyện ấy. Nguyên tội lỗi của anh, như anh đã nói, ông mới ra đứng chờ chỗ thang tàu để ngắm phong cảnh lạ. Ông đương đứng dựa thang

tàu, thỉnh thoảng có một người Pháp, cũng là người hành khách, tới kêu ông là « mây » và biểu rằng không được phép đứng như vậy. Ông Gia lấy lời nghiêm lễ chạnh đáp lại và hỏi vậy chờ ai cho người Pháp ấy được kêu ông là « mây » và nếu ông đứng đó có trái phép chăng nữa thì cũng chỉ viên cô tàu được rầy ông, chứ các người Pháp hành khách kia lấy tư-cách gì mà mắng ai? Người k a chẳng những không biết phải, lại đi đắc mấy người Pháp nữa đến và xun nhau mắng ông gia là « đồ mọi rợ » (sale race). Sau lui viên cô tàu tới hỏi ông Gia,

« Ông Perroche, — Phải, chỉ hỏi giục cần-cước cũng đủ rồi. Trạng-sư Gallet liền xin tòa ghi lời ông có Perroche, đó là một điều rất quan hệ, vì đã thế thì sa-lai còn hoài giấy thông-hành và văn-băng của học-sanh? »

Đoạn trạng-sư Beziat hỏi ông Perroche có nhận rằng ông Liều quả không phải người đã cầm ba-ton đánh không?

Ông Perroche... cái đó tôi không thể biết.

Trạng-sư Beziat. — Thế sao trước kia chính ông đã nói với tôi rằng ông dám cả quyết không phải là Trần-vân-Liều đánh?

Chỗ này ông có Perroche trả lời một cách luống-cuống, nói rằng ông không biết chắc ai đánh.

Tòa hỏi ông Lóc có đánh ông Perroche không, ông Lóc trả lời rằng ông nhận có đánh một cây ba-ton, nhưng không biết người bị đánh là ông có Perroche hay là ai.

Trạng-sư Lacouture hỏi sao khi ông Perroche xuống tàu, trên đó y-phục ông lại không có cái dấu gì để cho người ta biết ông là ông có?

Ông Perroche. — Khi tôi bước xuống tàu, tôi đã có xung tới là ông có bát Khánh-Hội.

Đoạn kêu tới ông Boutel, là một người chứng khác. Ông Mouden làm thành tra tại sở Mật-thám. Người ông ta trông rất buồn, những lời khai của ông ta nghe rất vô vị. Ông nói không khác gì một người học trò trả bài. Thuật lại việc xung-đột ở bến tàu, lời khai của ông với lời khai của ông có Perroche đôi bên vẫn đại-đồng tiểu-đ.

Trạng-sư Gallet hỏi ông Boutel rằng khi hành khách lên bờ thì lính chỉ hỏi một cái giấy cần-cước cũng đủ rồi, chứ không cần hỏi giấy thông hành phải không?

Ông Boutel. — Phải, không cần hỏi giấy đi tàu (passe port).

Trạng-sư Gallet bèn hỏi tiếp. — Nếu như mấy người học-sanh đã đưa giấy cần-cước cho lính xét, nghĩa là đã tuân theo đúng phép rồi, thì có sao ông thanh-tra Boutel lại còn bắt họ phải trình giấy đi tàu của họ nữa?

Quan tòa. — Có bắt phải trình giấy đi tàu?

Trạng-sư Gallet. — Xin ngài coi lại lời khai của ông Boutel đã khai với quan mật-thám.

Ông Legrand nói một cách khó chịu rằng: Thế thì theo ý ông, ông tưởng rằng trời kẻ hai tay một người rồi dẫn về giới thiệu với ông có, cũng không khác nhau như người ta giới-thiệu lẫn nhau ở trong phòng khách phải không? (Quel présentement de salon)

Trạng-sư Beziat. — Ông Mouden đã khai rằng Trần-vân-Dương đánh, vậy thì ông có thấy Dương chạy a tới không?

Ông Mouden. — Tôi có thấy Dương chạy tới, nhưng chưa kịp đánh thì đã bị lính chặn lại.

Bây giờ tới phiên một người chứng khác tên là Legrand, cũng một người thanh-tra sở Mật-thám.

Ông Legrand nói ông Lóc và nhận rằng có thấy ông Lóc đánh Lóc không chối, nhưng vẫn cứ khai rằng trước khi đánh, thì ông ta có bị đánh một thoi ở mặt.

Tòa hỏi. — Trước khi Lóc đánh, đã có xảy ra sự nào-động chưa? Le grand. — Chưa, trước khi ấy, vẫn còn yên lặng.

Ông Lóc khai rằng khi lính hỏi giấy thông-hành, thì ông ta đã cãi nghĩa, rằng ông không có giấy thông-hành, bởi vì trước khi xuống tàu, bộ thuộc-địa có hỏi ông muốn lấy

đã cầm ba-ton đánh ông có Perroche phải không?

Lóc. — Tôi có đánh một cây ba-ton thiệt; nhưng trước khi tôi đánh, tôi đã bị người ta đánh tôi một thoi nơi mặt.

Q.T. — Thế mà anh phải biết chung chung đồng tư rằng anh đã cầm ba-ton đánh trước.

Khi đó trạng-sư Gallet hỏi ông có Perroche rằng: Cứ theo như lời dặn trong chỉ-đu, thì mỗi khi một người hành khách tới bến, chỉ hỏi một cái giấy cần-cước cũng đủ rồi, chứ chỉ du không buộc phải hỏi luôn cả những văn-băng và giấy thông-hành của người ta, ông có Perroche có nhận như thế không?

Ông Perroche. — Phải, chỉ hỏi giục cần-cước cũng đủ rồi.

Trạng-sư Gallet liền xin tòa ghi lời ông có Perroche, đó là một điều rất quan hệ, vì đã thế thì sa-lai còn hoài giấy thông-hành và văn-băng của học-sanh?

Đoạn trạng-sư Beziat hỏi ông Perroche có nhận rằng ông Liều quả không phải người đã cầm ba-ton đánh không?

Ông Perroche... cái đó tôi không thể biết.

Trạng-sư Beziat. — Thế sao trước kia chính ông đã nói với tôi rằng ông dám cả quyết không phải là Trần-vân-Liều đánh?

Chỗ này ông có Perroche trả lời một cách luống-cuống, nói rằng ông không biết chắc ai đánh.

Tòa hỏi ông Lóc có đánh ông Perroche không, ông Lóc trả lời rằng ông nhận có đánh một cây ba-ton, nhưng không biết người bị đánh là ông có Perroche hay là ai.

Trạng-sư Lacouture hỏi sao khi ông Perroche xuống tàu, trên đó y-phục ông lại không có cái dấu gì để cho người ta biết ông là ông có?

Ông Perroche. — Khi tôi bước xuống tàu, tôi đã có xung tới là ông có bát Khánh-Hội.

Đoạn kêu tới ông Boutel, là một người chứng khác. Ông Mouden làm thành tra tại sở Mật-thám. Người ông ta trông rất buồn, những lời khai của ông ta nghe rất vô vị. Ông nói không khác gì một người học trò trả bài. Thuật lại việc xung-đột ở bến tàu, lời khai của ông với lời khai của ông có Perroche đôi bên vẫn đại-đồng tiểu-đ.

Trạng-sư Gallet hỏi ông Boutel rằng khi hành khách lên bờ thì lính chỉ hỏi một cái giấy cần-cước cũng đủ rồi, chứ không cần hỏi giấy thông hành phải không?

Ông Boutel. — Phải, không cần hỏi giấy đi tàu (passe port).

Trạng-sư Gallet bèn hỏi tiếp. — Nếu như mấy người học-sanh đã đưa giấy cần-cước cho lính xét, nghĩa là đã tuân theo đúng phép rồi, thì có sao ông thanh-tra Boutel lại còn bắt họ phải trình giấy đi tàu của họ nữa?

Quan tòa. — Có bắt phải trình giấy đi tàu?

Trạng-sư Gallet. — Xin ngài coi lại lời khai của ông Boutel đã khai với quan mật-thám.

Cứ như những sự cái lè ở giữa tòa Tiêu-hình sáng hôm qua, thì thấy anh em học-sanh hiển-nhiên là vô tội. Duy có một mình ông Trần-thiện-Lộc hết sức can-đảm mà khai ngay rằng có đánh một cây baton, nhưng đánh sau khi ông đã bị thoi ở mặt.

Nếu vậy ở xứ này quả có một cái công-ly, thì ta không còn nghi ngờ rằng thứ năm tuần tới đây, hết thấy anh em sẽ được bước ra khỏi cửa tòa trắng như ngần, trong như giá.

Nhưng chúng ta hãy chờ xem.....

Quan chánh-tòa Boyer đỡ hồ-sơ coi lại. Quả ông Mouden đã khai như vậy.

Ông Mouden. — Tôi bảo họ rằng nếu muốn lấy giấy cần-cước trở lại thì phải trình giấy đi tàu.

Đoạn trạng-sư Gallet lại hỏi tại sao ông Mouden lại « giam » học trò tại biệt?

Ông Mouden: Tôi biểu họ phải « ở lại đợi » (se mettre a la disposition) ông có, chứ có phải là « giam cầm » (arrêter) gì đâu.

T. s. Gallet. — Thế thì ông cần nghĩa cho tôi nghe thử « bắt ở lại đợi » ông có tại biệt và « giam cầm » ông có tại biệt như thế nào?

Ông Mouden. — Tôi mới học ở lại để giới-thiệu (présenter) họ với ông có, chứ không phải là giam họ.

Giấy thông hành không, nhưng ông không lấy, tưởng rằng về đến bến Saigon, chỉ trình một cái giấy cần-cước cũng đủ rồi.

Tòa lại kêu ông có Perroche trở lên.

Trạng-sư Lacouture hỏi: Mỗi khi một người dân bôn xứ ở ngoài về tới bến tàu, thường thường người ta có đưa ra một miếng giấy in bất điều những gì vào đó phải?

Ông Perroche trả lời không.

Trạng-sư Lacouture. — Vậy chứ cái giấy mà người ta đã bắt Trần Thiện Lộc điền chữ vào là giấy gì vậy?

Ông Lóc. — Người ta đưa cho tôi một tấm giấy in sẵn, biểu tôi điền tên tuổi, nghề-nghiệp, tên cha mẹ, và dân nước nào v. v.

Ông Liều cũng có điền một tấm như vậy. Hết thấy mấy ông kia cũng vậy.

Ông Perroche. — Đồ chắc là tại mấy người ấy không nói linh biết rằng họ là dân tây, nên lính mới làm như vậy.

Trạng-sư Beziat xin tòa chú-y về những sự trên nhau ở trong những lời khai của ông có Perroche về chỗ ông Trần-vân-Liều. Trước kia ông đã cả quyết rằng không phải ông Trần-vân-Liều đánh, sao bây giờ lại giữa tòa, ông lại chỉ khai rằng không biết ai đánh?

Đoạn đến ông thanh-tra Borel lên khai có bị đánh trúng con mắt và một cây baton một thoi thời đang sau đó, lại khai rằng có thấy ông Liều và ông Lóc đánh.

Ông Lóc vẫn không chối, ông Liều thì trên đầu thẳng bề mới lên hai, của ông rằng ông không hề cầm ba-ton và không hề đánh ai hết thấy.

Sau lại đến phiên son-dầm Turcot lên khai rằng bởi thấy ông có Perroche bị đánh thì va lật đặt chạy tới, và tuy bị đánh một thoi nơi mặt nhưng lại thộp được hai người Annam và liền dẫn ngay về biệt.

Son-dầm Turcot vừa nói vừa mồm men, coi ra bộ một anh son-dầm lắm. Ai đánh? Va biết đâu! Va chỉ trông thấy « một cây baton sấp ba xuống trên một cái sọ dừa mà rùi cái sọ dừa ấy là chính là sọ dừa của ông có Perroche T. S. Gallet liền hỏi. — Vậy thì trước khi thấy đánh ba-ton đã có sự xung-đột rồi phải không? Thấy son-dầm Turcot trả lời luống-cuống, quan-tòa bèn hỏi lại một cách rõ ràng rằng Turcot nhận mình can-thiệp vào sau, hay là trước khi đã xảy ra sự xung-đột.

Son-dầm Turcot trả lời đôi bên mới đánh nhau trong vài giây đồng hồ thì va can-thiệp

vào, vì bôn-phận và phải tiếp-cứu ông có T.S. La contour cũng liền hùa theo trạng-sư Gallet mà chặn vào chỗ sự xung-đột đã xảy ra trước khi thấy đánh ba-ton.

Lời buộc tội của quan Biện-Lý

Hỏi học-sanh và lính cảnh-sat xong rồi, thì đồng 10 giờ 25, ông chương-ly Lafrique đứng dậy nói mấy lời buộc tội.

Đong ngài nói khoan thai, ôn hòa không có chi khúc mắc lắm.

Thoạt tiên, thì ngài đã nói ngay

Ông chương-ly lại còn thêm: Police thật cũng nhiều khi khó chịu, song trong một xã-hội cần phải có lính cảnh-sat. Trong mấy chỗ « rợm cướp » như ở xứ này vẫn nhờ tay Police; Chuyện lù Má-đá bị bắt vươ rồi cũng đủ chứng. Vậy nên tôi xin Tòa phải buộc tội những ai đã ngang tàng với lính (cảnh-sat).

Sau khi nghe xong tờ buộc tội của quan biện-ly Lafrique tòa hỏi các trạng-sư ai cãi trước.

Trạng-sư Beziat bước lên, cái cho hai ông Liều và Dương.

Lời biện-hộ của trạng-sư Beziat

Trước hết trạng-sư Beziat tuyên ngôn rằng, song lấy về cá-nhơn mà nói, thì người văn nhân ông có Perroche là một người đáng yêu đáng kính, phần riêng, trạng-sư Beziat hết sức tiếc rằng trong mọi vụ xung-đột kể có hàng mấy trăm con người ta, mà sự rui ro lại để riêng về cho một mình ông Perroche phải mang lấy. Thiệt là đáng tiếc.

Tiếp thì tiếc, nhưng trong vụ này, cứ lấy lẽ công mà luận, thì thiệt không thể-không-trách ông có Perroche, không thể không khiến cho ai nấy lấy làm ngạc nhiên về những sự sau trước treo ngược sau ở trong các lời khai của ông.

Đoạn ông Beziat ở hết sức tán-dương cái học-nghiệp của ông Trần-vân-Liều ở bên pháp trong 8 năm trời, học-tập tiếng năng đã nhiều người biết, chứng những đồ luật-khoa tân-sĩ là một cá-văn-băng cũng thường thấy, nhưng là đồ văn chương khoa tân-sĩ, là một cái không phải ai muốn cũng được.

Một người như thế mà bỗng dưng có kẻ báo là người vô-nhơn đạo, là người có óc phản-nghịch, thì thiệt không thể tin được. Và lại chính ông có Perroche trước kia đã cả quyết rằng Trần-vân-Liều không phải là người đánh. Thế dù biết là nhiều những lời vu cáo cho Liều đâu là không đồng với sự thiệt chút nào.

Bên như Trần-vân-Dương thì lại càng vô tội lắm. Ông ấy không bị dước em mình, thấy lính bắt học-sanh, chạy lại xin thả em mình ra, không hề cũng bị bắt nhốt.

Không, không lẽ một người như Trần-vân-Liều lại không biết cần nhắc lợi hại, đánh phá tan cái tương lai như núi, như biển đi cầm đầu, đi xử dục một việc như vậy.

Kết luận trạng-sư Beziat xin tòa hãy tha bổng, để cho sau này, những ông Toàn-quyền sẽ tội họ có thể đi vào những người học-thức như ông Liều mà nói khoác một câu rằng: Đó là một người Annam hoàn-toàn mà nước Pháp đã có công đào tạo nên.

Lời biện-hộ của trạng-sư Lacouture

Ông Beziat vừa dứt lời, ai cũng ngợi khen, thì kể đến ông Lacouture. Ông này chỉ nói nhỏ nhỏ kể đầu đuôi sự tích vụ án đã dười bến tàu, rồi rồi rằng: « Xin Tòa cứ theo lời khai của lính cảnh-sat thì cũng đã « thấy chuyện này không có » chỉ rõ ràng hết.

M. Gallet

Ti ông cũng đã thuật lại đầu đuôi và nói rằng bởi mấy người kia mắng ông trước nên ông mới phải nói lại.

Quan tòa. — Vậy chờ anh có nói những lời tục-tiêu trước mặt đàn bà không?

Gia. — Không.

Quan tòa. — Vậy thời anh chối điều gì phải không?

Gia. — Không phải là tôi chối, tôi khai rằng tôi không nói những chuyện tục-tiêu.

Những lời khai của các người chứng

Đoạn tòa kêu người chứng thứ nhất, ông có Perroche, là người đã bị đánh một cây baton lù đầu chảy máu.

Ông có Perroche đương còn trẻ, chừng mới ngoài ba mươi tuổi, người coi cũng có vẻ hiền lành, mặt mang kiến gong đời mới, miệng có để râu hăm trên, vóc dạc

không lớn không bé. Tòa biểu đo tay thế. Thế xong, ông Perroche bắt đầu thuật lại việc xung-đột ở dưới tàu; ông khai rằng ông không đánh trước, nhưng ông không biết đích người cầm ba-ton đánh ông là đầu là người nào.

Quan tòa hỏi ông Lóc: Nhiều người chứng khai rằng chính anh

M. Boyer

T. s. Gallet nói một cách khó chịu rằng: Thế thì theo ý ông, ông tưởng rằng trời kẻ hai tay một người rồi dẫn về giới thiệu với ông có, cũng không khác nhau như người ta giới-thiệu lẫn nhau ở trong phòng khách phải không? (Quel présentement de salon)

Trạng-sư Beziat. — Ông Mouden đã khai rằng Trần-vân-Dương đánh, vậy thì ông có thấy Dương chạy a tới không?

Ông Mouden. — Tôi có thấy Dương chạy tới, nhưng chưa kịp đánh thì đã bị lính chặn lại.

Bây giờ tới phiên một người chứng khác tên là Legrand, cũng một người thanh-tra sở Mật-thám.

Ông Legrand nói ông Lóc và nhận rằng có thấy ông Lóc đánh Lóc không chối, nhưng vẫn cứ khai rằng trước khi đánh, thì ông ta có bị đánh một thoi ở mặt.

Tòa hỏi. — Trước khi Lóc đánh, đã có xảy ra sự nào-động chưa? Le grand. — Chưa, trước khi ấy, vẫn còn yên lặng.

Ông Lóc khai rằng khi lính hỏi giấy thông-hành, thì ông ta đã cãi nghĩa, rằng ông không có giấy thông-hành, bởi vì trước khi xuống tàu, bộ thuộc-địa có hỏi ông muốn lấy

đã cầm ba-ton đánh ông có Perroche phải không?

Lóc. — Tôi có đánh một cây ba-ton thiệt; nhưng trước khi tôi đánh, tôi đã bị người ta đánh tôi một thoi nơi mặt.

Q.T. — Thế mà anh phải biết chung chung đồng tư rằng anh đã cầm ba-ton đánh trước.

Khi đó trạng-sư Gallet hỏi ông có Perroche rằng: Cứ theo như lời dặn trong chỉ-đu, thì mỗi khi một người hành khách tới bến, chỉ hỏi một cái giấy cần-cước cũng đủ rồi, chứ chỉ du không buộc phải hỏi luôn cả những văn-băng và giấy thông-hành của người ta, ông có Perroche có nhận như thế không?

M. Beziat

Ông chương-ly lại còn thêm: Police thật cũng nhiều khi khó chịu, song trong một xã-hội cần phải có lính cảnh-sat. Trong mấy chỗ « rợm cướp » như ở xứ này vẫn nhờ tay Police; Chuyện lù Má-đá bị bắt vươ rồi cũng đủ chứng. Vậy nên tôi xin Tòa phải buộc tội những ai đã ngang tàng với lính (cảnh-sat).

Sau khi nghe xong tờ buộc tội của quan biện-ly Lafrique tòa hỏi các trạng-sư ai cãi trước.

Trạng-sư Beziat bước lên, cái cho hai ông Liều và Dương.

Lời biện-hộ của trạng-sư Beziat

Trước hết trạng-sư Beziat tuyên ngôn rằng, song lấy về cá-nhơn mà nói, thì người văn nhân ông có Perroche là một người đáng yêu đáng kính, phần riêng, trạng-sư Beziat hết sức tiếc rằng trong mọi vụ xung-đột kể có hàng mấy trăm con người ta, mà sự rui ro lại để riêng về cho một mình ông Perroche phải mang lấy. Thiệt là đáng tiếc.

Tiếp thì tiếc, nhưng trong vụ này, cứ lấy lẽ công mà luận, thì thiệt không thể-không-trách ông có Perroche, không thể không khiến cho ai nấy lấy làm ngạc nhiên về những sự sau trước treo ngược sau ở trong các lời khai của ông.

Đoạn ông Beziat ở hết sức tán-dương cái học-nghiệp của ông Trần-vân-Liều ở bên pháp trong 8 năm trời, học-tập tiếng năng đã nhiều người biết, chứng những đồ luật-khoa tân-sĩ là một cá-văn-băng cũng thường thấy, nhưng là đồ văn chương khoa tân-sĩ, là một cái không phải ai muốn cũng được.

Một người như thế mà bỗng dưng có kẻ báo là người vô-nhơn đạo, là người có óc phản-nghịch, thì thiệt không thể tin được. Và lại chính ông có Perroche trước kia đã cả quyết rằng Trần-vân-Liều không phải là người đánh. Thế dù biết là nhiều những lời vu cáo cho Liều đâu là không đồng với sự thiệt chút nào.

Bên như Trần-vân-Dương thì lại càng vô tội lắm. Ông ấy không bị dước em mình, thấy lính bắt học-sanh, chạy lại xin thả em mình ra, không hề cũng bị bắt nhốt.

Không, không lẽ một người như Trần-vân-Liều lại không biết cần nhắc lợi hại, đánh phá tan cái tương lai như núi, như biển đi cầm đầu, đi xử dục một việc như vậy.

Kết luận trạng-sư Beziat xin tòa hãy tha bổng, để cho sau này, những ông Toàn-quyền sẽ tội họ có thể đi vào những người học-thức như ông Liều mà nói khoác một câu rằng: Đó là một người Annam hoàn-toàn mà nước Pháp đã có công đào tạo nên.

Lời biện-hộ của trạng-sư Lacouture

Ông Beziat vừa dứt lời, ai cũng ngợi khen, thì kể đến ông Lacouture. Ông này chỉ nói nhỏ nhỏ kể đầu đuôi sự tích vụ án đã dười bến tàu, rồi rồi rằng: « Xin Tòa cứ theo lời khai của lính cảnh-sat thì cũng đã « thấy chuyện này không có » chỉ rõ ràng hết.

Ông Beziat bước lên, cái cho hai ông Liều và Dương.

Lời biện-hộ của trạng-sư Beziat

AROME MAGGI

Poincard & Veyret

Poincard & Veyret

Tòa xử vụ học-sanh (tiếp theo)

• Huỳnh-thiên-Lộc là người
• tôi báo chữa hôm nay, là một
• người học sanh trẻ tuổi, mới
• ra khỏi trường Janson de
• Sailly từ hôm tháng mười bảy.
• Ngồi trên « bậu » trường
• Trung-học sáu bảy năm đã
• môn biết bao nhiêu quân,
• mà có lẽ đầu mới về đến xứ
• sở lại nhảy ra làm chuyện
• ngang tàng như vậy? Bằng
• dùng sao lại xách « baton »
• mà đánh ngay vào đầu ông
• cô Perroche.

• Song xin Tòa hãy coi những
• lời khai của đầu với mấy lời
• khai hôm nay, thì Tòa sẽ thấy
• rõ, nay vậy, mai khác, không
• có chuyện chỉ gọi là đúng với
• sự thật hết.

M. Perroche

• Cõi như hôm nó chuyện mới
• xảy ra, thì ai cũng hồ hởi inh
• ôi làm cho một chuyện nhỏ
• mơn thành ra như một đám
• giặc. Đợt điếu ra những là:
• « à moi Saigon; vậy mà hôm
• nay có nghe nói gì nữa đâu.

• Chuyện này sanh sự ra là
• bởi lịch bởi giấy thông hành
• lại còn làm khó dễ. Mấy người
• học-sanh đã đưa giấy tờ đúng
• theo phép rồi, sao mà lính lại
• còn nói với ông cô rằng học-
• sanh không chịu đưa? Thế ra cái
• người bị oan trong vụ này,
• chính là ông cô Perroche, vì
• ông ta bị lính nói không thật.

• Nói rằng Lộc đánh mà có ai
• thấy chắc chắn đâu. Lộc bị
• đánh rồi mới đánh trả lại. Lộc
• cũng như như thế. Còn theo
• như lời ông Sơn-dâm Turcot,
• thì ông ta nghe rầy là lớn sồn
• mới chạy lại, chạy lại thì thấy
• có cây « baton » đánh vào đầu
• ông Perroche. Ấy đó ông Per-
• roche bị đánh sau khi « anh ra
• đầu đá. Chớ có phải vì Lộc đánh
• cây « baton » mà sanh ra chuyện
• đầu đá đâu.

• Ông Lacouture lại kết luận
• mà xin Tòa có phạt thì phạt
• mà mà phải dùng án treo mà
• thôi.

Hết ông Lacouture. Đến ông
Zévaco là trạng sư của ông Mạnh
và ông Đảnh: ông Đảnh đã được

Tòa tha bổng, nên ông Zévaco
hôm nay chỉ báo chữa cho ông
Mạnh mà thôi.

Ông Zévaco nói có mình chuyện
ông Mạnh, không dám động chỉ đến
chuyện mấy anh học - sanh
khác. Ông ta nói rằng: « Tôi
hôm nay phải báo chữa cho đến
ba tên Mạnh, chớ không phải
một. Tên thứ nhất là tên Mạnh,
đi rước ba con mà tên thành ra
tên Mạnh hành khách dưới tàu
Athos II. Thật thế, khi qua Thâm
An Gorsse hỏi một người lính
cảnh-sát: « Vậy chờ chờ x 1 giấy
những người nào dưới tàu đầu,
thứ chỉ cho tôi coi, thì lính chỉ
tên Mạnh: Đó là một tên Mạnh.
Đến ông Borel, lại nói tên Mạnh
xác lại danh ông ta, ông ta bắt
ngay tại trận: Ấy là hai. Ông
Borel đã bắt động tên Mạnh rồi,
mà Mạnh cũng vẫn còn bị kẻ
khác bắt nữa, ở g Turco: cũng
nói bắt tên Mạnh. Như vậy có
phải là ba tên Mạnh? Một mình
tôi mà lãnh báo chữa đến ba
người, một người, bị bắt mà phải
chịu tội đến cho ba, xin tòa
lượng xét lấy... »

Nghe ông Zévaco nói có trên
như vậy, ai cũng cười chum
chím, có kẻ muốn cười lớn tiếng
lên, song sợ vì quan chủ Tòa
Boyer đã hăm hai ba lần
rằng hề làm chi ồn ào, thì ngồi
đuôi xì ra ngoài không cho nghe
nữa.

Đấy đến phiên trung-sự Gallet.
Ông Gallet xưa nay vốn có danh
hùng biện, nên khi mới đi lại
đứng trước mặt tòa, thì ai cũng
ngó trông cho biết. Mà thật
hôm nay ông Gallet không phụ
cái danh vốn có xưa nay.

• Tôi cùng ít người đồng-
• nghiệp trong làng trạng sư
• Saigon vẫn thường muốn sao
• cho mình phải lấy học thừ,
• lấy phẩm giá của mỗi người mà
• đối-đãi, chớ đứng có lấy màu
• da. Làm vậy có phải hại gì cho
• chính-phủ đâu? Mà tôi tưởng
• còn lợi nhiều lắm chứ!

• nghiệp của tôi họ đã dành hết
• bao nhiêu lời lẽ chánh đáng, từ
• thâm trầm làm cho tôi ra đứng
• đây không biết lấy chi mà nói.
• Vậy thôi để tôi chỉ liệt qua
• như chim bay xót. Mà tôi xin
• bay thấp.

• Vì tôi quá quyết trước Tòa
• rằng cái vụ mà Tòa xử hôm
• nay là một việc rất tầm thường
• không có chi mà phải làm cho
• sôi nổi như tâm lên như vậy.
• Làm vậy là do bởi mấy tờ
• báo ở đây thêu dệt ra nhiều
• chuyện. Mà họ làm như vậy
• để động ich cho ai?

M. Tran-van-Lieu

• Có gì đâu? Học sanh đánh
• lớn với lính. Lính với học sanh
• là hai cái « chề đờ » bày ra động
• để mà gặp nhau.

• Ở, tôi biết, có kẻ đã lại nói:
• không, không được đâu, như
• vậy thì còn chi là quyền thông
• trị của chánh-phủ Langsa?

• Sao vậy? Cái quyền thông
• trị chỉ mà là lung như thế.
• Làm cho người ta thương
• chẳng tốt hơn sao?

Này, mấy người bị tội hôm nay
• đấy đều là người học-thức, đều
• là người đã từng biết giáo-dục
• Langsa ra làm sao. Phải chỉ
• còn ở bên xóm « Latin » bên
• Paris mà họ đánh lớn với lính
• anh hôm nó dưới bên tàu
• Athos II, thì bắt quả mỗi người
• bị giam động tra bởi chừng 3
• ngày là cùng. Vậy mà về đây
• thì họ lại bị năm trong ngục
• đúng một tháng. Tại sao mà
• mỗi khi đối chỗ lại đối luôn
• cả phẩm giá con người ở trong
• xã-hội? Hay là ở bên nhiệt
• đới này nóng nực thái quá mà
• sanh ra như vậy chăng?

• Tôi cũng ít người đồng-
• nghiệp trong làng trạng sư
• Saigon vẫn thường muốn sao
• cho mình phải lấy học thừ,
• lấy phẩm giá của mỗi người mà
• đối-đãi, chớ đứng có lấy màu
• da. Làm vậy có phải hại gì cho
• chính-phủ đâu? Mà tôi tưởng
• còn lợi nhiều lắm chứ!

• Tôi cùng ít người đồng-
• nghiệp trong làng trạng sư
• Saigon vẫn thường muốn sao
• cho mình phải lấy học thừ,
• lấy phẩm giá của mỗi người mà
• đối-đãi, chớ đứng có lấy màu
• da. Làm vậy có phải hại gì cho
• chính-phủ đâu? Mà tôi tưởng
• còn lợi nhiều lắm chứ!

• Chỉ như chuyện ông linh sự nào
• đó mà quan Chưởng lý đã nói
• bởi này đây - vì ngài đã nói
• nên tôi mới động đến, thì thật là
• không có chút chi gọi là khéo léo
• trong việc ngoại giao hết.

Ông Gallet nói đến đây, có nhiều
người dưng muốn vỗ tay, song
bị quan Chủ-tòa bắt mà phải
thụt Ông Gallet tiếp theo rằng:
Còn tên Lộc, tuy có nhiều người
« ưa » anh ta đánh ông cô Perroche

• một cây « baton » mà làm cho
• sanh chuyện đầu đá, thì tôi xin
• Tòa xét lấy.
• Tòa hãy nên xét lấy lời ông
• Borel. Tôi thật buồn cười cho
• ông này nhiều lắm. Ông ta vì
• chẳng khác chi như người đứng
• trên chướng bùa mi dóm xuống
• Trên cao đó « xuống, lúc trời
• gần tối, mà lại thấy rõ người nào
• xách « baton » đánh người nào
• bị đánh.

Ông Furco đã khai rõ nghe đánh
• lộn rồi mới chạy lại, chạy lại rồi
• mới thấy cây « canse » trớt trên
• đầu ông Perroche. Vậy thời có
• phải là vì tên Lộc đánh trước
• mà sanh ra đầu đá đó? Ông ta lại
• không thấy ai đánh học sanh
• trước. Nhưng ông ta cũng nói
• ước như có ai đánh trước, thì
• ông ta cũng không may.

• Ấy đó làm sao mà chắc rằng
• vì Lộc đánh trước nên mới saub
• ra vụ đầu đá đàng?

• dễ làm làm sao cho hao nhiều
• những tiếng thì phi, những
• chuyện gan ghét sanh ra cảm
• giận cho hai giống Pháp Nam
• đều phải ở ngoài cửa chỗ này.
• Chớ vô đến đây rồi, thì chúng
• ta chỉ có biết rống binh ồn
• nhả và muốn việc chi rắc rối
• cũng đều nhờ chúng ta mà trở
• nên thôn-tiền yên ổn. Ta
• làm vậy thật là đáng với phẩm
• sự của chúng ta là người cầm
• cân công bình và cũng là ích
• lợi cho chính-phủ, cho dân
• Đại pháp.

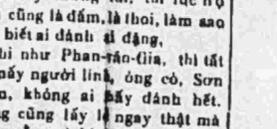

M. Borel

• Hoàng chi Huỳnh-thiên-Lộc đã
• có can đảm mà tự nhận
• rằng tôi có đánh; vì người
• ta đánh tôi trước nên tay
• sẵn cầm canse thì tôi đánh
• lại, Tòa có nên chăm chú
• cho chăng.

• Theo ý tưởng tôi, thì lực nọ
• đầu cũng là đấm, là thôi, làm sao
• mà biết ai đánh ai động,
• « Chỉ như Phan-tân-tiêu, thì tất
• cả mấy người lính, ông cô, Sơn
• « dâm, không ai thấy đánh hết.
• Song cũng lấy ngay thật mà
• nhận rằng bị đánh trước nên
• tôi cũng đánh lại. Như vậy đó,
• thì Tòa còn bắt tội gì?

• Thừa quan Chủ-tòa, hồi này
• ông Béziat có nói đến sự
• công bình của Tòa-án. Lời nói
• thiệt đúng. Chúng ta ở đây là

M. Munden

Nghe ông Gallet vừa nói dứt,
ai nấy đều muốn vỗ tay song lại
sợ bị Tòa quở phạt, nên chừng
tòa định lại đến thứ năm 17 Jan
vier mới đọc án, thì lộng lộng

QUINQUINA COUSIN

Ce tonique préparé avec des vins de toute première qualité, est un apéritif puissant et un reconstruit de premier ordre.

Son emploi régulier redonne force et énergie aux personnes affaiblies et entretient la santé chez les bien portants.

Ce VIN n'est pas un médicament

SEULS AGENTS POUR L'INDO-CHINE

Lucien BERTHET & Co

SAIGON

Xe hơi hiệu DELAGE

Torpédo 11 H.P., 4 cylindres 3.800 p.

Torpédo 14 H.P., 6 cylindres 4.200 p.

Là một thứ xe ít tốn hao hơn hết, Chắc-chắn hơn hết, Lịch sự hơn hết, Êm-ái hơn hết.

Bán tại hàng: **5te des Garages Charner**

131, 133 BOULEVARD CHARNER - SAIGON

di về, ngó nhau mà hỏi: Vậy đó mà mấy anh học-sanh có đặng trắng án không? Nhưng nếu cứ bình-tĩnh mà xét, thì ngay bây giờ đây, chúng ta cũng có thể đối với lương-tâm mà nói ngay một câu rằng: trong khi xử vụ học-sanh này, quan chánh-tòa Boyer cũng như quan biện-lý Lafrique, ngài nào ở vai nấy, đều đã tỏ ra mỗi ngài một cái thái-độ đàng khen đàng kính.

Cái gì thiết hoàn toàn thì thường hay có da mào...

VICHYLAX

là một vị thuốc xỏ thiết tinh hảo,

Annam ưa dùng lắm, chắc sao cũng có kẻ muốn đá mào; Nhưng mà Annam có đại gì mà dễ gạt được.

Vậy nên mua ở đâu cũng phải nài cho được hiệu VICHYLAX.

Có bán tại:

ĐẠI-PHÁP ĐẠI-DU'ỢC PHÒNG

Môn bài 84-90, Dương d'Ormay - SAIGON

Mỗi ve giá. 0 45

P 03715

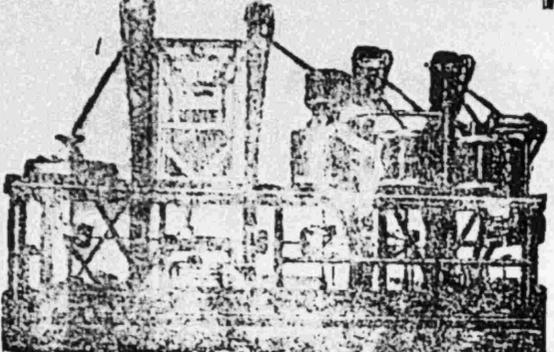
Saigon - Imp. đư Thần-Chung

Le Gérant: NGUYEN-VAN-BA

THẦN-CHUNG QUOTIDIEN ANNAMITE Angle des rues d'Espagne & Filipini

LA RIZERIE MODERNE

159-161, Boulevard de la Somme, Saigon

Làm đại lý độc quyền cho nhà Ober et Naumann bên Đức quốc gia và tập đủ có th o máy xay lúa gạo bất luận lớn nhỏ.

Cối chà type ENGELBERT chạy bằng mặt dạn, rất nhẹ, chạy ít hao dầu mỡ.

Máy đư g và bơm DIESEL chạy người không cần gì chăm sóc.

Bàn máy xay gạo.

Đầu bàn rất thật thà. Đã gúp nhiều nhà máy xay lúa gạo.

Maison vendant le meilleur marché de tout Saigon

HÙNG-VƯƠNG

Bazar Tonkinois

Coiffeur

11 Rue Sebastien 11, SAIGON

Directeur Gérant : NGUYEN-THONG-MINH

Bên Hẻm Cochinchin là các thứ hàng bán Tây (Articles de Paris) như là : non virotes, non festes de tissu, chemises regates, pochettes soie neuves, moules papiers, chaussettes de coton, chausures Luxial, bracelet et montres de belle plaque marque Vanitas, pyramides et sacs de mode Impermeables, marque Nouveauté de sac soie thiet tot dau thom, đủ các thứ vải vóc.

Bên Hẻm Cochinchin là các thứ hàng bán Tây (Articles de Paris) như là : non virotes, non festes de tissu, chemises regates, pochettes soie neuves, moules papiers, chaussettes de coton, chausures Luxial, bracelet et montres de belle plaque marque Vanitas, pyramides et sacs de mode Impermeables, marque Nouveauté de sac soie thiet tot dau thom, đủ các thứ vải vóc.

Bên Hẻm Cochinchin là các thứ hàng bán Tây (Articles de Paris) như là : non virotes, non festes de tissu, chemises regates, pochettes soie neuves, moules papiers, chaussettes de coton, chausures Luxial, bracelet et montres de belle plaque marque Vanitas, pyramides et sacs de mode Impermeables, marque Nouveauté de sac soie thiet tot dau thom, đủ các thứ vải vóc.

Hớt tóc kim thời

Thợ hớt tóc chọn tay người giỏi, làm theo cách vệ sinh, có douche gội đầu, cuvette sanitaire rửa mặt, quạt máy trên mặt kính to-tung, Tiếp khách rất lễ độ.

Xia đồng-bang chiếu cổ.

Chủ-nhà kính mời

NGUYEN THONG MINH

Muốn giữ gìn con-mắt nên đèn nhà

Bán viên MY-KHOUAN

229-231, Rue des Marins CHOLON

Ngang ga xe lửa giữa Chợ

Nói về kiến con mắt thì cũng có thứ tốt thứ hại, nếu muốn con được sáng tốt thì cần phải có 3 điều này : 1- Còi mắt phải sáng, 2- Dạng mắt phải tốt, 3- Mạng mạch máu.

Các ngài ! các ngài mang kiến muốn được như 3 điều ấy xin đến nhà bán viên MY-KHOUAN Chợ lớn sẽ được mãn ý vậy.

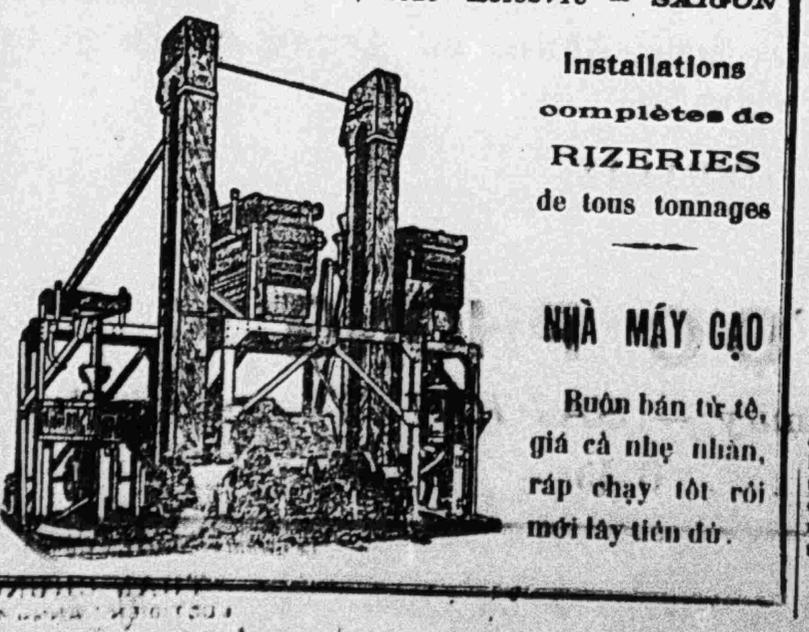
SINDEX

N° 1, Rue Lefebvre - SAIGON

Installations complètes de RIZERIES de tous tonnages

NHÀ MÁY GẠO

Buôn bán từ nhỏ, giá cả nhẹ nhàng, ráp chạy tới rồi mới lấy tiền dư.

TIN TRONG NƯỚC

NAM-KY SAIGON

Đá banh

Chiều chầu buổi 13 Janvier tại vườn ông Thượng có hội Cercle sportif đấu với hội "Anciens Enfants de Troupe".

Đùng 5 giờ mới khởi sự đấu vì bên Cercle chơi chiến trường cho dữ.

Sắp hàng ra bên Cercle cầu thi đấu 2 người k55 phút vào đủ tất cả. Hôm nay Valentin dùng mắt nên thế người khác cũng giỏi vậy.

Giờ đầu A. E. T. xam lẫn Cercle luôn luôn nên chỉ thắng được hai bàn trọn (2-0)

Giải lao xong vào đá lại, phen này Cercle quyết giữ lại nên đá xem kịch liệt lắm. Song bị hàng tiếp ứng A. E. T. hôm nay khá lắm, vậy mà cũng rang gờ lại được một bàn, kể là A. E. T. gờ lại liền A. E. T. 3-1 Cercle 1

Hôm nay hàng tiếp ứng của A. E. T. kềm hơn mọi khi, nên thắng không được nhiều, hàng người hầu tập gờ lắm nên cầu được nhiều lúc nguy hiểm.

Giữ mãi giờ thì Cercle mới mới chơi xấu, không cầu thuật ra ai cũng biết cầu đánh xấu của Cercle thua rồi.

Khả khen cho hội A. E. T. tất cả đều bề người mà chơi nhanh lắm. game đẹp, chủ biệt sợ, nên xem mấy câu Tây không dám làm hơn như mấy hội kia.

Nay A. E. T. lại có Be, hờ Be đã ăn năn lại mới về chơi với anh em được. Be mà ăn năn thì ai cũng khen, đầu thế nào cũng không bằng anh em một trường mà ra. Hôm nay Be đứng hầu tập đá sút nhiều hơn khi trước.

Tôi là người mệ thể thao thủy vậy nên mượn báo này cầu chầu cho hội A. E. T. vững bền và ước ao sao chiến thắng to tập luyện cho thường đặn cự đi h với mấy hội Tây cho kịch liệt như hôm nay vậy.

Nguyễn-Hoang

MỜI NHÓM ĐẠI-HỘI

Tương tế nghĩa hội

Tổng-thor-vân Nam-kỳ

Định nhóm Đại-hội thường niên (Assemblée générale ordinaire) là ngày chầu hội 20 Janvier 1929.

Vậy xin mời chư vị hội viên, ngày ấy đúng 2 giờ chiều đến dự nhóm tại nhà Hội-Khuyến-Học (Sté. d'Enseignement Mutuel) ở đường Lagrandiere số 80.

Chương trình nhóm :

- 1) Situation financière.
- 2) Questions diverses.

N. B. Xin nhắc chư vị hội viên định nhớ : chiếu theo điều luật thứ 22, bản hội sẽ trích phạt hội viên nào vắng đến dự nhóm, trừ ra bản việc phải cho hay trước.

Hội-Trưởng

NGUYEN-VAN-HOC

THÀNH PHỐ SAIGON

Về sự tu lại thường niên những SỞ TUYÊN CỬ

Trong năm 1929.

Quan Đổng-Lý Hội Công-Đồng thành-phố Saigon cần khuyến cáo những người có quyền tuyền cử hãy đến xin đem tên mình vào sổ, kể từ đây cho tới ngày 4 Fevrier toi.

Quan Đổng-Lý Hội Công-Đồng Thành-phố

A. THOLANCE.

CHOLON

Lời thỉnh cầu với quan Chủ-tỉnh và quan Chánh-sở tạo-tác Cholon

Ngày 8 Octobre 1928 nước có lun hai cái đập dựa hai bên đường lộ quân-lực số 5 ở tại làng Chung-tôi (Tân-lân) gần cầu Ao-trâu cho khô nước chảy xiết, vì vậy mà nước plas trong, không có đường thông ra ngoài, để chảy ra một cái cống ở xóm Nhứt Đại thuộc về làng Chung-tôi rất ảm đạm, làm cho công sự phải hư hỏng, công này cũng làm tại đường quân lực số 5, nay đã sửa lại thành một cái nhỏ.

Nếu để ngọn nước nơi cầu ấy chảy ngang giữa xóm Nhà-Dài, thì có nhiều điều thiệt hại cho xóm ấy lắm.

Vấn đề nước chảy vòng quanh cơ trong xóm nên không lưu thông, có nhiều khi mưa lớn, nước đọng lại, chảy không kịp phải ngập bờ cõi, vườn trực và nhà cửa của dân cư.

Hiện bây giờ nước ngập lên bờ xóm ướt tại khố đi, mấy cái nhà nền thấp cũng bị ngập, lại còn nhiều người còn quê thủ thủ vật chết như gà, vịt, chuột, heo trôi trong đập ấy, những thây thối chết hoặc bị nước chảy yếu, hoặc bị cây dừa rong rạt ngăn cũng không cho ra khỏi xóm đáng, làm cho hôi thúi cũ xóm, và nước trong đập ấy, nếu dùng mà nấu ăn thì rất dở, mất sự vệ sinh trong xóm nhiều lắm.

Vậy xin quan chủ tỉnh và quan chánh-sở tạo-tác tỉnh Cholon để ý sửa lại khúc đường cho dân thôn.

Tân-lân le 4 janvier 1929.

Thầy mất một đêm dân ở xóm Nhà-Dài

NG-THANH-LÝ

Instituteur à Tân-lân

QUANTHO

Việc làm nghề đáng khen

Cửu một người sống bằng một đồng vàng.

Một người ở Dương-gian bằng một nghìn Âm-ty !

Đường lúc bệnh Thời-khí phát hiện tại làng Tân-quôi Cảnh-thor, thì hương cũ Nguyễn-thành-Chương và hương quân Cao-vân-Đà hết lòng lo lắng, có để bầm xin thuốc nhà nước về phát cho dân đồng cứu những người mắc bệnh, nhưng bệnh thì nhiều mà thuốc không đủ phát cho khắp làng. Bởi vậy hương quân Đà mới tổ lời xin với các nhà hàng-sinh ai có lòng tốt nên ra tiền mua thêm thuốc Elixir Anti-cholérique mà rải ra các ấp nội làng hầu phụ thêm với thuốc nhà nước mà cứu kẻ bị bệnh cho đủ. — Hào-tâm-thay! cho một nhà hàng-sinh là Võ-vân-Nghị đương chức Hương sư làng Tân-quôi nghe nói việc đáng làm phước vậy, mau ra một số tiền nhà là năm chục đồng bạc cây người mua thêm thuốc Anti-cholérique, dầu nóng Lini-ment và thuốc khỉ đột Crésyl mà giao cho thầy hương quân Đà đem phát ra các ấp để mà cứu cấp những người bị chứng bệnh Thời-khí. Hiện nay tại làng Tân-quôi mỗi xóm nhà & đồng, đều có một người lãnh thuốc và dầu của M-Nghị mua, mà cho không những ai có bệnh.

Thiệt đáng khen thầy hương quân Cao-vân-Đà có công lo lắng cho dân sự động mạnh lành, thầy hương sư Võ-vân-Nghị biết đồng của mà làm điều rất có nghĩa. Mong rằng, kẻ khác sẽ trông mà noi theo.

Tân-quôi, Nguyễn-Cao-Vô, dit ; Lê-hồng-Xuân

TRUNG-KY HUẾ

Xiết Đại Long Tiên đến Huế

Mấy hôm rày, xiết Đại Long Tiên đến Huế đã diễn tại miêng đất gần cửa Thượng Tư. Giành xiết này thành lập đã gần 1 năm, đã diễn ngoài Bắc và sang sau, được công chúng hoan nghinh lắm. Các tướng cũng giống tương tự như xiết Tạ-duy-Hiền, nhưng có vẻ tài tình hơn, mà lại hơn hết là phần nhiều tài tử trong giánh xiết đều là con cái gia-quyển của chủ nhân là Phạm-xuân-Trang cả. Ngộ như là có 2 đứa bé độ 5, 6 tuổi mà làm nhiều trò tài tình và có thể đơn các thứ đơn tây và nam ; nên công chúng rất khen ngợi.

Giánh xiết này đã diễn một hôm để cúng vào hội Bắc-kỳ châu phủ ở Huế.

Lễ tết Tết Tây

Lễ thường, trong lúc lễ Tết, năm này qua năm khác Tây cũng vậy, ta cũng vậy, thường có tục hay chúc tụng nhau. Vậy thì người làm việc đến chức ông chủ, ông xếp trong lúc tết tây cũng là thường tình và cũng có nghĩa lý, nhưng sao lại có vài số bày đặt góp nhóm để mua đồ lễ vật mà đi cho ông chủ? ấy thường chỉ do một hai người muốn tấn công rồi bịa đặt ra để lấy tiền góp của anh em.

Như ở sở kia, như nhíp tết tây, có vài ông xướng lên để góp tiền tết ông chủ, mà muốn cho ai cũng góp cho đều đủ ; rồi viết một bức trường trong theo bốn chữ « Pháp-Hoa đề H. » tiếp đó thì thêm tên những ông có đóng góp, quan Hương rồi mới đến Quan Thị, quan Biện quan Hàn-lâm hết thảy!! v. v. dưới nữa đến chữ « bái ho » nghĩa là lạy mà mừng.

Chẳng vậy mà thôi. Ở Huế người ban ngày đi tết với chúng bạn tối lại... đi Tết thêm một lực nữa, để tỏ cái lòng trung thành của mình. Mà nhiều khi lý thú là hai người đều đến một làng, đứng mũi nhau trước cửa ông chủ.

Còn nói gì các Quan Annam ta! Đi ngã sau cả... Như ở nhà công Sở trong ngày Tết tây, thì không thiếu mặt ai. Quan Phủ này ra rồi đến Quan Huyện họ vô ; mà mỗi quan vào thì có vài chú lính đi theo khiến những sếp sếp, ngó khi đi về thì thiệt nặng mà khi đi ra lại ngó nhẹ hơn!!

TRUNG-KY HUẾ

Yêu « THÂN-CHUNG » thì phải bỏ động chò ai này

đều biết « THÂN-CHUNG » là một cái cơ quan của dân Fex-Việt!

TRUNG-KY HUẾ

Lễ tết Tết Tây

Lễ thường, trong lúc lễ Tết, năm này qua năm khác Tây cũng vậy, ta cũng vậy, thường có tục hay chúc tụng nhau. Vậy thì người làm việc đến chức ông chủ, ông xếp trong lúc tết tây cũng là thường tình và cũng có nghĩa lý, nhưng sao lại có vài số bày đặt góp nhóm để mua đồ lễ vật mà đi cho ông chủ? ấy thường chỉ do một hai người muốn tấn công rồi bịa đặt ra để lấy tiền góp của anh em.

Như ở sở kia, như nhíp tết tây, có vài ông xướng lên để góp tiền tết ông chủ, mà muốn cho ai cũng góp cho đều đủ ; rồi viết một bức trường trong theo bốn chữ « Pháp-Hoa đề H. » tiếp đó thì thêm tên những ông có đóng góp, quan Hương rồi mới đến Quan Thị, quan Biện quan Hàn-lâm hết thảy!! v. v. dưới nữa đến chữ « bái ho » nghĩa là lạy mà mừng.

Chẳng vậy mà thôi. Ở Huế người ban ngày đi tết với chúng bạn tối lại... đi Tết thêm một lực nữa, để tỏ cái lòng trung thành của mình. Mà nhiều khi lý thú là hai người đều đến một làng, đứng mũi nhau trước cửa ông chủ.

Còn nói gì các Quan Annam ta! Đi ngã sau cả... Như ở nhà công Sở trong ngày Tết tây, thì không thiếu mặt ai. Quan Phủ này ra rồi đến Quan Huyện họ vô ; mà mỗi quan vào thì có vài chú lính đi theo khiến những sếp sếp, ngó khi đi về thì thiệt nặng mà khi đi ra lại ngó nhẹ hơn!!

TRUNG-KY HUẾ

Thuộc họ sắc vàng

Thuộc này trị những chứng ho, như 15 ho gió, ho lao, ho tởn, ho sụt huyết, hế hàng lâu mau. Hễ uống thuốc này vô trong một hai ngày thì thấy thuốc giảm nhiệt; ăn ngon, ngủ được, thì quả nhiên hết ho phải tiêu trừ.

Đầu đường chẳng nề tốn công về tại Trung-Nguyên lựa chọn được nhiều thứ thuốc tốt đem qua Việt-Nam bảo chế ra một thứ thuốc dễ hiệu là CH-Khái-Hoàn, ai ai cũng đều nghe tiếng. Mua ở thị trấn giá ồng. Các tỉnh đều có gởi bán.

Giá mỗi gói 0 10

Thần hiệu Phát Lành Hoàn

Bên đường chế ra thuốc hoàn này chuyên trị hàn đâm và nhiệt bốn mùa cảm mạo; khi nóng khi lạnh, đều như, các chứng trúng cảm, uống thuốc này thì tức khắc hiệu. Mua ở thị trấn giá riêng.

Giá mỗi gói..... 0 10

Mandat để gởi cho Hương-Thành chủ tiệm VAN-AN-DUONG

N° 22 Rue de Donnemont - Saigon

TRUNG-KY HUẾ

Chết mà chưa chôn.

Sự này cứu sống

SUR NGUYEN-TRONG-DAM

tại Gia Định

Ở giúp phủ Khuyển

đang bôn chôn Đạ chôn

Cứu tinh phủ... chôn hay làm Ai có anh em bị ốm người này hay chữa cho mấy ông tìm đến... 50% mà không chết. Viết thư hỏi thăm thì gởi theo 1 con có 5 xu và 20.

Mr. NGUYEN-TRONG-DAM

à Gia Định

TRUNG-KY HUẾ

ĐỨC-LƯU-PHƯƠNG

TRƯƠNG-VĂN-TUÂN

Rue Paul Blanchy N° 394, 396, 398. + TANBINH

Chuyện lạ

Cây đờn giá đến 28.000.000 phật lạng

Có tin rằng ở Nữu-Uớc New York có một người tên là Kubelik có một cái đờn Violon một người Mỹ đã trả giá một triệu đồng tiền Mỹ bằng 20.000.000 phật lạng Pháp mà chưa chịu bán. Cái Violon có giá ấy rất kỳ lạ, đến ngày đầu có người từ cảnh-phong nghiêm nhiệt.

Nguyễn Kubelik này đã mua đờn violon ấy 25 năm về trước, 150.000 phật lạng.

Chuyện lạ

Cây sống lâu như ở thế gian

Ở hải đảo Ceylan có một cây đại thụ tên là Bồ-gaia là cây đã sống lâu như thế giới. Trồng từ năm 287 trước Thợ chưa giáng sinh, đến bây giờ đã hơn 2.200 năm. Cây ấy bây giờ đã đều tuy lùn. Chúng quanh có đưng cột chống thân cây và đỡ nhánh. Người thổ dân coi cây ấy như một cây thần thọ, chúng quanh một khối cẩm không cho ai vào ra, và có những người thấy tu gin giữ. Mỗi năm, có vài vạn người thấy hội đến cùng lễ và tươm lá cây ấy, họ coi như là một thứ quý vật.

Chuyện lạ

Tiền tri

Người ta kể chuyện rằng lúc ông Coponat mới đất cử làm nghị viên ở Ấn-đô, có một đại liêu dân đến xin đến chức tăng ông. Trong toán đại liêu ấy có một ông già thay mặt cho cả để tỏ lòng chúc ông nghị. Khi hai bên chầu nhau xong rồi, ông già Ấn độ nói với ông Coponat rằng : « Xin ông nghị viết cho chúng tôi biết ông định báo cử cho ai để làm nghị viên đại nghị-viện (senateur) cho Ấn độ ». Ông Coponat lấy làm lạ, trả lời rằng : « Con lâu năm làm một tài tử đại nghị viên và bây giờ đây, ông Paul Bluyssen đương đại biểu Ấn-đô ở đại nghị viện Pháp. »

Ông già kia trả lời rằng : « Văn biết, nhưng ông Bluyssen gần tận số rồi. »

Ông Coponat lấy làm ngạc nhiên, nhưng không nói gì cả. Cách hai tuần sau, ông lại được thọ cho ông già kỳ quái ấy thực xin cử ông nào vào đại nghị viện cho mau mau. Ông cũng không trả lời. Chẳng bao lâu, ông được thọ rằng ông Paul Bluyssen đã từ nhiệm mà từ trần rồi. Chuyện này ông Coponat thường hay kể lại cho các ông nghị viên khác nghe ở Viện nghị viện.

Cũng lạ lùng thay.

Chuyện lạ

Tự mở lấy mình

Các báo Mỹ mới thuật chuyện ông bác sĩ Robert Meath chuyên nghề mổ xẻ ở viện Los Angeles mới tự mở lấy mình.

Ông đầu hình appendicite muốn mổ nhưng sợ các đồng nghiệp không tán thành nên tự mở lấy mình. Đầy ch như một ông đốc to khác và một chi khoa hộ giúp việc mà thôi. Mổ và chữa lại hoàn toàn cả. Bây giờ ông mạnh như thường.

Chuyện lạ

Avis

La public est informé que le sera procede le jeudi 21 Fevrier 1929 a neuf heures du matin, a l'Inspection de Thudamot, par les soins de l'Administrateur Chef de province, a l'adjudication aux enchères publiques d'un terrain domaniale de 76 ha 20 a 00 (Thu dau mot).

Le cahier des charges relatif a cette adjudication, et le plan, sont déposés a Thudamot, dans les Bureaux de l'Administrateur Chef de province, et à Saigon, au 5eme Bureau du Gouvernement de la Cochinchine.

Chuyện lạ

Muốn mua giấy trái

Tôi có lãnh mua những giấy của hãng bạc TRUNG PHÁP NGAN HANG phát ra (Bons Bauxers 5 % or de la Banque Industrielle de Chine). Như ai có những giấy to ấy mà muốn bán ra thì xin đến thương nghị hoặc viết thư đến công đồng.

Tôi sẽ mua giá cao hơn hết.

Thương nghị với :

Mr. ON-TAI

11, rue Mac-Mahon, Saigon

Chuyện lạ

Phong khám bệnh ở Cảnh-thor

của Ông Trần-vân-Nu, y-khoa Tân-bạc Paris

— Tốt-nghiệp tại trường Đại-bạc Paris —

— Chuyên-trị 88 các chứng bệnh —

12 Boulevard Gallieni — Cảnh-thor — ngang trước bia kỹ niệm.

« Ai là người có bệnh nên đến cho ông Trần là một tay quốc thủ đũa-tri. »

Chuyện lạ

Chết mà chưa chôn.

Sự này cứu sống

SUR NGUYEN-TRONG-DAM

tại Gia Định

Ở giúp phủ Khuyển

đang bôn chôn Đạ chôn

Cứu tinh phủ... chôn hay làm Ai có anh em bị ốm người này hay chữa cho mấy ông tìm đến... 50% mà không chết. Viết thư hỏi thăm thì gởi theo 1 con có 5 xu và 20.

Mr. NGUYEN-TRONG-DAM

à Gia Định

Chuyện lạ

ĐỨC-LƯU-PHƯƠNG

TRƯƠNG-VĂN-TUÂN

Rue Paul Blanchy N° 394, 396, 398. + TANBINH

Thị - Trường tiêu-tức

GIA BẠC	
Ngày 15 Janvier 1929	12000
GIA LỬA	
Ngày 15 Janvier 1929	ké 100 kilos
Vinhlong	6 10
Batavia	6 20
Batavia	6 15
Batavia	6 15
Cambodge, thứ trắng	6 03
Cambodge, thứ đỏ	6 70
GIA GẠO (kế 100 kilos)	
Gạo số 1	10 25
Gạo số 2	9 80
Gạo số 3	9 45

HIN TAU

Tàu hơi

Ở PHÁP SANG

Amboise ler 2-9

Auden 11-1-29

General Metzinger 21-1-29

Ở TAU VÀ NHỰT

Athos II, 18-1-29

Ở BẮC VO

Pierre Le coq 16-1-29

General Metzinger 20-1-29

Angis 22-1-29

HIN TAU

Tàu chạy

SANG PHÁP

Angers 26-1-29

Athos II, 21-1-29

Pierre Le coq 18-1-29

BA BẮC

Auden 18-1-29

SANG TAU VÀ NHỰT

Min 1-1-29

GHẾ XÍCH-ĐU

GHẾ KIỀU THONET

BÁN TẠI

THĂNG-LONG

Salgon

Muốn mua giấy trái

Tôi có lãnh mua những giấy của hãng bạc TRUNG PHÁP NGAN HANG phát ra (Bons Bauxers 5 % or de la Banque Industrielle de Chine). Như ai có những giấy to ấy mà muốn bán ra thì xin đến thương nghị hoặc viết thư đến công đồng.

Tôi sẽ mua giá cao hơn hết.

Thương nghị với :

Mr. ON-TAI

11, rue Mac-Mahon, Saigon

Phong khám bệnh ở Cảnh-thor

của Ông Trần-vân-Nu, y-khoa Tân-bạc Paris

— Tốt-nghiệp tại trường Đại-bạc Paris —

— Chuyên-trị 88 các chứng bệnh —

12 Boulevard Gallieni — Cảnh-thor — ngang trước bia kỹ niệm.

« Ai là người có bệnh nên đến cho ông Trần là một tay quốc thủ đũa-tri. »

Chết mà chưa chôn.

Sự này cứu sống

SUR NGUYEN-TRONG-DAM

tại Gia Định

Ở giúp phủ Khuyển

đang bôn chôn Đạ chôn

Cứu tinh phủ... chôn hay làm Ai có anh em bị ốm người này hay chữa cho mấy ông tìm đến... 50% mà không chết. Viết thư hỏi thăm thì gởi theo 1 con có 5 xu và 20.

Mr. NGUYEN-TRONG-DAM

à Gia Định

ĐỨC-LƯU-PHƯƠNG

TRƯƠNG-VĂN-TUÂN

Rue Paul Blanchy N° 394, 396, 398. + TANBINH

